Førsteblad

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12 | Fylke: Hordaland

Tilleggsspørsmålnr. | Herad: Stord

Emne: | Bygdelag: Sunnhordland

Oppskr. av: Karl Melkevik | Gard: Melkevik

(adresse): Sagvåg S. h. l. | G.nr. 60 Br.nr. 1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1)
Ordet eng var lite nytta herom kring. Bessfar min som yver-tok garden (Melkevik) her etter far sin. År 183[illegible] høyre eg aldrig nemnde eng, men bø - løden - Norbøden - Øverebøden - Nerebøden og so vidare. Åker som dei let gra i gjen til bø kallast Attelegg eller Åkerlei) I indre Sunnhord-land brukte dei kalla bø som hadde vore Åker fyr, før (Åkre) eller det me no for tida nemner for kunsteng. Naturlig mark som verken vart gjødsle eller dyrka, men berre avrydja kvist å kvas. (Rona - Ronadonga Tjasdongar) kallast det som nakterst i samen på slike plassar Slåtten på slike staden kalltist (Tunnsløya) (korpeslåt) (Skrapslåt) (Stuttkøy) Skrapahøy som mange hadde i stål fyr seg, til (Smala stål) Dyrkastål) (Smala mat Dykja mat)

3016

Graset frå kôbôden nemndest
for (Tåkôy) långhôy) Utesláttar
har eg ikkje hôyrt mykt stor om
Eg har inntrykk av at her var like
slått utom bôgardane her i
kring.

2)

På eng som ein brukte slå, å som
ville veksa yver med kratt
rennig og andre krollvekstar
hâggde rein eller rydja dei
det vekk på kva måte dei best
kunde (Ronadengane) som bestod
av lauve mask vart oftast
brend. Pjasdlungar av ved
kvist og lôgmande, bringast
oftast heim til keting ved
det vil segja keta låg til
Kjadna, det var vaten med flatet
lau opp i som kakas til (låg)
Oska nyttast til gjôdsel, gjerne
i forbindelse med tyning av
mose. Rydja burt stein var
almen måte og dyrka på
men det var berre godt der
var nokkre igjen til å verna
jordi, var almen meining.

3) Gardar som åtte strand
lingja brukte kjôrgna opp
rekstar, tare ålagras og ymse
rask som rek upp i strend-
erne og breidde ut yver for
og drepa mosen. Eg har forres-
ten gjort det sjôlv og med

3016

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

3/ Godt resultat) Ein mykje brukt måte var å samla græsfrø i løda og så i åker som skulde leggjast at til bø.

4)

For ~~[illegible]~~ hundra år sidan då Oldefar min budde her var det helst smått med ut veitinga å det som var, var opne gråfter. ja tildels var der kassta upp gråft rundt ein fall på ca 30 m² og molda jamna utyver so at der vart høgare end det omkring liggjande, og so var åkeren ferdig til såings. Det var her på garden, her var fleire av den slags åkrar her. og fyrst i 1880 åra vart utløpsgrøftene upp tekne på ein grundig måte. Truleg var det præktisert på liknande vis andre staden og. Den bruktest berast utyver gjødselvatn på vassel i (Føre) å tømast utyver bø og kornåker. vis den iwilde vinna av armod og bønke.

5) Gjødsla blei alltid nytta på enga heldes var det litt kumøkk vis dei i det heile kunde avsjå møkka til enga. Åkeren måtte ja hava sitt elles var alt burtkassta

3016

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

6) Gjødsla mårk kallast her umkøring før (Sålbödn) høyet kallest ~~hö~~ høy.

7) Sasant trenget til let det settest uthusa soleis at hinnsiget vart leid isnå gröfter ut yver eit jordstykje. Eit Bligt jord stykje "kallast" "Måttinge-sekje" "Måttingesekjo" eller Sekjo. Åkrane vart mest mulig lagd slek at böden fekk nyta godt av gjödsla som seig i frå. Ein annan måte som var mykje nytta var å hava mange små åkrar (Flekk, grav) grev) som dei kalla. På den måtan vart der mange reinar og mykje gras i reinarne

8) Gjødsla kjörtest ut om vinteren og klapssa ca. 3 lass ~~i~~ saman i såter (Muer) dei kalla og ut yver spreitt ~~ller~~ at kornet var sådt um våren. Mue stadarne vart tilsåd for eller vart det daufleker. Der nyttast både meiasleda og Dragsleda, på plassar dei ikkje kom fram med hest bar dei mökka ut i kyper. Det praktiserast enda på sine stader uti öygarden. Arbeidet med utyverhaving av gjödsla var forsjellig etter dei forsjellige formål til exempel

3016

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

På åker som var tilsåd ka. (Detja-
-ekter) på bø (breia) (Spreia)
På åker som avlast Korn på
år etter ~~spadde~~ spadde dei i borne dei
kalla 2 Mann spadde til møtes
med samme Karva, det gjørdest
om kausten men har vel vore
lite nytta dei siste 100 år. Reidskap
var Tregreip 3 tinds og 4 tinds
som eg kjener til å som her er
Xsemplarar av, den dag i dag
med både 1 og 2 gjenomgåandes
remar i tindarne kor lenge
kresga var brukt til åkerbruk
skal eg ikkje seja, men Besstefar
brukte den å sja kvrve med all
sin dag det er soleis knappt 50
år sidan. Kornet spaddest med
med greip, greipa førtest til
sniss ~~inn~~ inn under molda og kornet
kom under då molda ~~kavldes~~ kavldes
over. Det kallas (Sjøva Korn)

9

Ja hovidsaka var vel forspøs-
målet, men det var ålmen
meining at grasrota vart tettare
og sterkare, av å verta beita
her omkring har ikkje vore brukt
lata storfe beita enga om våren
bortset frå hesten som folk
dessverre har lete knaga enga
til stor skade både seint og tid-
-leg i generasjonar.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

10/ 6

Etter kvart som det vart skik og bruk å så til åkea med gras frø, ellea med andre ord dåiva med kunsteng blei det umogålleg å beggna inn kunstenga. Skartset vaa det ikkje nemnandes fart i dette før hundred års skiftet. No til dømes er her ingen som beitar åkerlei ant i reine nødstilfelle.

11/ Har aldrig høyrt snakk om det som dette spørsmålet omhandlar

12/

På vanlig beite overnatta kåtera uke kora dei fann for godt, so gjekk dei som malka å leita dei opp og enten bar ellea ~~køydde~~ førde mjølka heim etter som dei hadde vaa. (dette vaa før 100 år sidan) det vill sei den dei ikkje gjette for å halde vang (ulv) på avstand (ellea åtte Sebraa) so byrja dei meir å meir å ståla kråtera heim til løgarden å smått um sen byggja somm aufjøs og binda dei um natta på eigedoman som vaa sund kløyse med ulend fore kom at dei hadde fleire sommarfjøs Gjødsla vart so kjøyr trilla eller bori ut um våren og spreidd på vanlig måte.

13

Innhegning (Kvier) vart nytta til

3016

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Å samla småfe å for klyppin
å skiljin til sine eigarar. I
ymse høve sodane gjerde kallas
ogso (Tøkje)

14)
Flyttbare (grindar) (Kvier) har her aldrig
vore brukka eg har i alfall aldrig
høyrd tale om det. Til spørsmål
15 – 16 – 17 – 18 kan eg soleis
ikkje gjeva upplysing um.
I tippåalde fars dage (hermole
dei) brendest bål for å halde
varg, frå gardanne viss hen
vart nersøkjen.

20)
I distrikkt her har aldrig vore
nokka stålslåt av betydning
og slett ikkje det siste 100 år

21)
Her i kjøgst stróka var sild
fisk avfall tang tare opprekster
kåing i fjørene mykje nytta
til gjødsel. om lag 100 år
sidan bar dei opprekster
og sådde potetkke i berre
opprekster en. der var ingen
stad dei vaks betre som der
men dei var blaut. Elles
bringast den ut yver som
den var for ugras på Koråken
på same tid - for moss i seinare
tider har ein lagt kompost
gjødsel av bare sild fiskarfal

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

3016

Og hestegjödsel lackt lag etter
lag förs tare nyrekter avfall
hestegjödsel. Flezte gjödsla kakan
det heile i saman til fram
i frå kraftig gjödsel som
frambringar större avlingar
en nåka anna brukt med
sjyusand Oska brukast helst
förr. Ja no til dags går
den helst i gjödselkumen
(desverre)

Her frammed sjåkantene
settest ofte ut såkalla
småsildegarn etter vår
sild fisket så folk fek
ofte mykje sild dei ikkje
havde bruk for å ingen
omsetnad for og som
vart nytta som gjödsel
og kråker madt

3016

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING